

OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMISPERUSTEET 1.1.2018 ALKAEN

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri

SISÄLLYSLUETTELO

1. OMAISHOIDON TUKI	3
2. OMAISHOIDON TUEN HAKEMINEN, PALVELUTARPEEN ARVIOINTI JA PÄÄTÖKSEN TEKO	3
2.1 Palvelutarpeen arviointi	4
2.2 Omaishoitajan voimavarat ja toimintakyky.....	4
2.3 Viranhaltijapäätös omaishoidon tuesta	4
3. OMAISHOITAJAN HOITOTEHTÄVÄÄ TUKEVAT PALVELUT	5
3.1 Omaishoitajalle järjestettävä valmennus ja koulutus	5
3.2 Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset.....	5
4. HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMA (OMAISHOIDON TUEN SUUNNITELMA)	5
5. OMAISHOIDON TUKEA KOSKEVA SOPIMUS	6
6. OMAISHOIDON HOITOPALKKIO	6
6.1 Aikuisten hoitopalkkioiden tukiluokat.....	7
6.2 Lasten ja nuorten (alle 18-vuotiaat) hoitopalkkioiden tukiluokat.....	9
6.3 Omaishoidon hoitopalkkion korottaminen erityistapauksissa.....	10
6.4 Omaishoidon hoitopalkkion alentaminen erityistapauksissa.....	10
7. OMAISHOITAJALLE JÄRJESTETTÄVÄ VAPAA	10
7.1 Lyhytaikainen perhehoito.....	11
7.2 Sijaisomaishoito.....	12
7.3 Omaishoidon palveluseteli	12
7.3.1 Vapaapäiväoikeus Eksoten hoitoon	12
7.3.2 Palvelusetelin saldo yksityiseen hoitoon	13
7.4 Eksoten hoitoapu.....	13
7.5 Maksusitoumus (alle 18-vuotiaille)	13
8. MUU TILAPÄINEN HOITOAPU	13
9. OMAISHOIDON HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMAN (OMAISHOIDON TUEN SUUNNITELMAN) PÄIVITTÄMINEN	14
10. OMAISHOITOSOPIMUKSEN IRTISANOMINEN, PURKAMINEN JA HOIDON KESKEYTYMINEN	14
10.1 Oleskelu ulkomailla.....	14

1. OMAISHOIDON TUKI

Omaishoidon tuki on määrärahasidonnainen sosiaalipalvelu, jonka myöntäminen perustuu kunnan harkintaan. Etelä- Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden (Eksote) omaishoidon tuen myöntämisperusteet perustuvat lakiin omaishoidon tuesta (937/2005), myöhemmin omaishoitolaki.

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Omaishoitolain 3 §:n mukaan omaishoidon tuen yleiset myöntämisedellytykset ovat:

- henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa
- hoidettavan omaisen tai muun hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla
- hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia
- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää
- hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva
- tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajille annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymällä (Eksotella) on omaishoidon tuen järjestämisvastuu. Omaishoidon tuki maksetaan talousarvioon varatun määrärahan puitteissa ja kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville. Tuki maksetaan sopimuksessa sovitusta ajankohdasta lukien, aikaisintaan hakemuksen saapumisesta alkaen. Tukea ei makseta, jos hakija on pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa hoidossa. Omaishoidon palkkion maksupäivä on jälkikäteen kalenterikuukauden 15. päivä.

2. OMAISHOIDON TUEN HAKEMINEN, PALVELUTARPEEN ARVIOINTI JA PÄÄTÖKSEN TEKÖ

Omaishoidon tukea haetaan omaishoidon tuen hakemuksella, joka palautetaan hakemuksessa mainittuun osoitteeseen. Hoidon tarve ja hoidon sitovuus arvioidaan kotikäynnillä.

2.1 Palvelutarpeen arviointi

Omaishoidon tuen myöntäminen pohjautuu omaishoitajan ja omaishoidettavan toimintakyvyn ja voimavarojen arviointiin. Arviointi koostuu kotikäynnillä tehtävästä havainnoinnista, omaishoidettavan ja omaishoitajan haastatteluista sekä toimintakyvyn arvioinnista. Omaishoidontuen päätöksenteossa hyödynnetään lääkärinlausuntoja ja muita asiantuntijalausuntoja.

Omaishoidon tuen arvioinnissa voidaan käyttää apuna mm. toimintakykyä ja muistia kuvaavia mittareita, lääkärinlausuntoja sekä muita hoitoisuuteen liittyviä lausuntoja. Lasten ja nuorten omaishoidon tuen arvioinnissa huomioidaan lapsen ja nuoren ikätasoa vastaava päivittäinen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Lisäksi arvioidaan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarvetta. Alle 18-vuotiaiden lasten toimintakyvyn arvioinnissa tukena on Hoitoisuusarviointi-lomake. Päätöstä tehtäessä huomioidaan omaishoitoperheen kokonaistilanne ja hoidon sitovuus. Erityisesti perustellusta syyistä omaishoidon tuki voidaan myöntää määrääjäksi. Omaishoidon tuen palveluntarpeenarviointikäynnit ovat maksuttomia.

Omaishoito on aina henkilökohtaiseen hoitoon ja huolenpitoon annettavaa apua, ei ainoastaan kodin ulkopuolista asiointia eikä kodinhoidollisia töitä.

2.2 Omaishoitajan voimavarat ja toimintakyky

Omaishoitajaksi hakeutuvan henkilön tulee olla 18 vuotta täyttänyt sekä elämäntilanteensa, terveytensä ja toimintakykynsä puolesta soveltuva omaishoitajaksi. Hänen tulee kyetä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta. Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoitajalla on päivittäisiä toimintoja haittaava dementoiva sairaus tai mielenterveyden ongelma. Omaishoidon tukea ei myönnetä, mikäli hoitajalla on päihteiden väärinkäyttöä tai jos hoitajan terveydentila rajoittaa häntä toimimasta omaishoitajana, vaikka rinnalle voitaisiin järjestää riittävä määrä hoidettavalle tulevia palveluja ja tukea. Mikäli omainen tai muu läheinen toimii vaikeavammaisen henkilökohtaisena avustajana, hän ei voi toimia samaan aikaan omaishoitajana (laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987).

2.3 Viranhaltijapäätös omaishoidon tuesta

Omaishoidon tuesta laaditaan kirjallinen viranhaltijapäätös. Viranhaltijan päätökseen tyytymätön asiakas voi saattaa päätöksen Eksoten yksilöasianjaoston käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan. Oikaisuvaatimuksen laatimisesta ohjeistetaan päätöksen liitteessä sekä tarvittaessa palveluohjauksella.

Omaishoidon tuen kielteinen päätös perustellaan hakijalle. Tarvittaessa voidaan ohjata myös muiden palvelujen ja tukien piiriin.

3. OMAISHOITAJAN HOITOTEHTÄVÄÄ TUKEVAT PALVELUT

3.1 Omaishoitajalle järjestettävä valmennus ja koulutus

Omaishoitolain 3 a §:n mukaan (511/2016) kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten. Tarve valmennukselle tai koulutukselle arvioidaan osana palvelutarpeen arviointia ja kirjataan hoito- ja palvelusuunnitelmaan (omaishoidon tuen suunnitelmaan). Valmennuksen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon myös omaishoitajan ja hoidettavan mielipide.

Omaishoitajan valmennuksen tavoitteena on tukea omaishoitajuutta sekä kehittää omaishoitajaksi ryhtyvän henkilön valmiuksia omaishoitajana toimimisessa. Valmennusta voidaan järjestää jo ennen omaishoitotehtävän alkamista.

3.2 Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtäväänsä tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia. Tarve tarkastuksille ja muille palveluille arvioidaan osana palvelutarpeen arviointia ja kirjataan hoito- ja palvelusuunnitelmaan (omaishoidon tuen suunnitelmaan).

Hyvinvointi- ja terveystarkastusten tavoitteena on omaishoitajien hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn arviointi, ylläpitäminen ja edistäminen sekä sairauksien ehkäisy ja tunnistaminen. Tarkastuksella tavoitellaan ongelmien tunnistamista ja hoitamista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Samalla omaishoitajaa tuetaan tekemään hänen omaa terveyttään ja hyvinvointiaan edistäviä valintoja. Tarkastukset ovat omaishoitajalle vapaaehtoisia.

Hoidettavan omatyöntekijä voi ohjata omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukseen, jos omaishoitajalla ilmenee jaksamis- tai muita omaishoitoon vaikuttavia ongelmia. Hyvinvointi- ja terveystarkastus ei ole välttämättä tarpeellinen esimerkiksi silloin, kun omaishoitaja on työterveyshuollon piirissä tai kun kyseessä on lyhytaikainen omaishoito.

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat maksuttomia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 5 §:n 1) kohdan perusteella.

4. HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMA (OMAISHOIDON TUEN SUUNNITELMA)

Omaishoidon tuki perustuu hoito- ja palvelusuunnitelmaan (omaishoidon tuen suunnitelmaan), joka laaditaan yhdessä omaishoitajan ja -hoidettavan kanssa. Laadittu suunnitelma on omaishoitoa koskevan sopimuksen liitteenä.

Suunnitelmaan kirjataan:

- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
- omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö
- suunnitelma hoidettavan hoidon järjestämiseksi hoitajan lakisääteisen vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien ja hoitajan äkillisen sairastumisen tai kriisitilanteen aikana

5. OMAISHOIDON TUKEA KOSKEVA SOPIMUS

Omaishoidon sopimuksella tarkoitetaan hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan välistä toimeksiantosopimusta omaishoidon järjestämisestä (omaishoitolaki 2 §). Omaishoitajan ja Eksoten kesken laaditaan omaishoidon sopimus, johon kirjataan tiedot omaishoitajan oikeudesta lakisääteisiin vapaisiin (omaishoitolaki 8 §). Omaishoitaja ei ole työsuhteen (55/2001) tarkoittamassa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan (omaishoitolaki 10 §). Omaishoidon sopimusta ei tehdä, jos sopimuksen tekeminen on vastoin hoidettavan tahtoa.

Omaishoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016). Omaishoidon tuesta hoitajan kanssa sopimuksen tehneen kunnan on vakuutettava hoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Omaishoidon tuki saattaa vaikuttaa hoitajan saamiin etuuksiin ja hoitajan tulee itse tarkistaa etuuden maksajalta ennen sopimuksen tekoa tuen vaikutus.

6. OMAISHOIDON HOITOPALKKIO

Hoitopalkkiota maksetaan omaishoitajalle, jolla on voimassaoleva omaishoitosopimus Eksoten kanssa.

Hoitopalkkion suuruus määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella (omaishoitolaki 5 §). Hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositteittäin julkisten alojen eläkelain (81/2016) 94 §:ssä tarkoitettulla palkkakertoimella.

Tilanteessa, jossa hoidettavaa hoidetaan tilapäisesti muualla kuin omaishoidossa yli kuukauden, sovelletaan omaishoitolain 9 §:n 2 momenttia. Mainitun lainkohdan mukaan hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua, jos omaishoito hoidet-

tavan terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy tilapäisesti. Vapaata ei tällöin kerry ajalta, jolta ei makseta hoitopalkkiota.

6.1 Aikuisten hoitopalkkioiden tukiluokat

Ennaltaehkäisevä tukiluokka

Tässä tukiluokassa hoidettava tarvitsee hoivaa ja huolenpitoa henkilökohtaisissa toimisissa ja arjen askareissa lähes päivittäin, mutta hoidettavan avun tarve ei täytä tukiluokan I myöntämisperusteita. Ennaltaehkäisevä omaishoidon tuki voidaan myöntää, jos arvioidaan, että omaishoitajan antama hoito korvaa kotihoidon palveluja osaltaan tai kokonaan.

Tukiluokka I

Hoidettava tarvitsee toistuvasti päivittäin hoivaa, huolenpitoa, valvontaa ja ohjausta henkilökohtaisissa toiminnoissa

- wc-toiminnoissa ja hygienian hoidossa
- peseytymisessä
- pukeutumisessa
- ruokailun järjestämisessä ja/tai syömisessä
- lääkehoidon toteutuksessa
- liikkumisessa/siirtymisissä
- kognitiivisissa toiminnoissa (muisti, psyyke, ymmärtäminen)

Henkilökohtaisista toiminnoista suoriutumisen ohella hoidettava tarvitsee saattaja-, asiointi- ym. apua selviytyäkseen kodin ulkopuolella tapahtuvista toiminnoista. Hoidon tarve ei välttämättä edellytä hoitajan ja hoidettavan asumista samassa taloudessa, mutta hoitajan tulee sitoutua toistuvaan päivittäiseen huolenpitoon ja hoitoon.

Valvonnassa ja ohjauksessa voidaan osittain käyttää apuna teknisiä apuvälineitä (mm. kuva-äänilyhteys). Omaishoito korvaa päivittäisiä kotihoidon palveluja. Hoidettavalla voi olla kotihoidon palveluja, esimerkiksi insuliinipistokset ja katetrointi. Päävastuu hoidosta on omaishoitajalla.

Avuntarve ainoastaan kodinhoidollisissa tehtävissä ja asioinneissa ei oikeuta omaishoidon tukeen.

Tukiluokka II

Hoidettava tarvitsee lähes jatkuvasti hoitoa, huolenpitoa, ohjausta ja valvontaa pääsääntöisesti ympärivuorokautisesti henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa

- wc-toiminnoissa ja hygienian hoidossa
- peseytymisessä
- pukeutumisessa
- ruokailun järjestämisessä ja/tai syömisessä
- lääkehoidon toteutuksessa
- liikkumisessa/siirtymisissä
- kognitiivisissa toiminnoissa (muisti, psyyke, ymmärtäminen)

Hoidettava voi olla osan aikaa päivästä yksin. Ilman omaishoitajaa asiakas tarvitsisi runsaasti kotihoidon palveluja tai muuta ympärivuorokautista hoitoa. Hoidon tarve edellyttää hoitajan ja hoidettavan asumista samassa taloudessa. Päävastuu hoidosta on omaishoitajalla. Hoidettavan hoitamiseen on mahdollista saada tukea kotihoidolta.

Mikäli hoidettava saa runsaasti kunnan järjestämiä palveluja (esimerkiksi arkipäivisin päivätoiminta tai jaksohoito kaksi viikkoa/kk tai runsaasti kotihoidon palvelutunteja/kk) maksetaan omaishoidon tukiluokan I mukaista palkkiota (= alennettu luokka II). Mahdollinen kotihoidon palvelujen tarve arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä.

Tukiluokka III

Hoidettava tarvitsee ympärivuorokautisesti runsaasti hoitoa, huolenpitoa, ohjausta tai valvontaa kaikissa päivittäisissä toiminnoissa

- wc-toiminnoissa ja hygienian hoidossa
- peseytymisessä
- pukeutumisessa
- ruokailun järjestämisessä ja/tai syömisessä
- lääkehoidon toteutuksessa
- liikkumisessa/siirtymisissä
- kognitiivisissa toiminnoissa (muisti, psyyke, ymmärtäminen)

Hoidettava voi olla yksin vain lyhyitä aikoja. Hoitajan on huolehdittava hoidettavasta ja oltava valmis suorittamaan hoitotoimenpiteitä kaikkina vuorokauden aikoina. Hoidon sitovuus ja hoidon tarve ovat samaa tasoa kuin pysyvässä ympärivuorokautisessa hoidossa olevalla. Hoidon tarve edellyttää hoitajan ja hoidettavan asumista samassa taloudessa. Päävastuu hoidosta on omaishoitajalla. Hoidettavalla on oikeus kotihoidon palveluihin. Myös saattohoitotilanteissa voidaan myöntää luokan III mukaista tukea.

Mikäli hoidettava saa runsaasti kunnan järjestämiä palveluja (esimerkiksi arkipäivisin päivätoiminta ja jaksohoito kaksi viikkoa/kk tai runsaasti kotihoidon palvelutunteja/kk) maksetaan omaishoidon tukiluokan II mukaista palkkiota (= alennettu luokka III). Mahdollinen kotihoidon palvelujen tarve arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä.

6.2 Lasten ja nuorten (alle 18-vuotiaat) hoitopalkkioiden tukiluokat

Arvioinnissa huomioidaan lapsen ikätasosta poikkeava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Lisäksi arvioidaan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja sekä hoitotoimenpiteiden tarvetta. Päätöksenteon tukena käytetään kotikäynnillä tehtävää hoitoisuusarviointia, lääkärinlausuntoja sekä muita hoitoisuuteen liittyviä lausuntoja. Hoidettavan hoidon ja huolenpidon tarve arvioidaan yksilökohtaisesti. Omaishoidon tuki saattaa vaikuttaa hoitajan saamiin etuuksiin ja hoitajan tulee itse tarkistaa etuuden maksajalta ennen sopimuksen tekoa tuen vaikutus.

Tukiluokka I

- Hoidettavalla on jatkuvan hoidon tarve.
- Hoidettava on henkilö, jonka hoito ja huolenpito on päivittäin erityisen vaativaa ja sitovaa.
- Hoidettava ei selviä itsenäisesti ikätasoon liittyvistä arkitoimista vaan vaatii jatkuvasti päivittäisissä toimissaan erityistä hoitoa, apua, ohjausta tai valvontaa (esim. syöminen, pukeminen, peseytyminen, wc-toimet, nukkumaan meno)
- Hoidon sitovuuden ja vaativuuden lisäksi kiinnitetään huomiota kommunikaatioon ja sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyviin taitoihin.
- Hoidettavalla on vaikeuksia liikkumisessa itsenäisesti kodin ulkopuolella.

Tukiluokka II

- Kaikki I. tukiluokan kriteerit täyttyvät ja omaishoitajan työ on selkeästi fyysisesti ja psyykkisesti raskasta sekä vaativampaa ja sitovampaa kuin I. tukiluokassa.
- Hoidettava vaatii lähes jatkuvaa ympärivuorokautista hoitoa, apua, ohjausta ja valvontaa.
- Hoidettava on lähes kaikissa henkilökohtaiseen hoitoon liittyvissä toimenpiteissä toisen henkilön avun varassa. Hän tarvitsee apua ja valvontaa sosiaalisessa kanssakäymisessä sekä saattaa vaatia runsaasti erityishoitotoimenpiteitä.
- Hoidettava voi olla lyhyen ajan yksin.

Tukiluokka III

- Hoidettava tarvitsee ympärivuorokautisesti runsaasti hoitoa, huolenpitoa, ohjausta tai valvontaa kaikissa päivittäisissä toiminnoissa (esim. syöminen, pukeminen, peseytyminen, lääkityksistä huolehtiminen, wc-toimet).
- Hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisten vaatievien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen.

- Hoidettava tarvitsee hoitoa myös yöaikaan. Yöaikaan tarvittava hoito on toistuvaa ja jatkuvaluonteista.

6.3 Omaishoidon hoitopalkkion korottaminen erityistapauksissa

Vaikeasti sairaan hoidettavan omaishoitajalle voidaan maksaa erityistapauksissa lyhytaikaisesti (1–6 kk) hoitopalkkiota korotettuna. Hoidollisesti raskas siirtymävaihe voi olla esimerkiksi saattohoito- tai erityistilanteissa lyhytaikaisesti runsaan avun tarpeessa olevan henkilön hoitoa varten (1–6kk).

Edellytyksenä korotetun palkkion maksamiselle on, ettei hoitajalla ole vastaavalta ajalta:

- oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen erityishoitorahaan
Erytishoitoraha on korvaus ansionmenetyksestä tilanteessa, jossa alle 16-vuotiaan sairaan tai vammaisen lapsen huoltaja ei voi tehdä työtään, koska hänen on osallistuttava lapsensa hoitoon tai kuntoutukseen. Erytishoitorahaa myöntää Kela.
- oikeutta vuorotteluvapaalain mukaiseen korvaukseen.

6.4 Omaishoidon hoitopalkkion alentaminen erityistapauksissa

Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä määrää pienemmäksi, jos:

- hoidon sitovuus on vähäisempää kuin mitä omaishoitolain 4 §:n 1 momentissa edellytetään ja hoidon ja huolenpidon tarve on vähäistä, taikka
- siihen on omaishoitajan esittämä erityinen syy.

Hoitopalkkioiden II ja III maksuluokkia voidaan alentaa yhdellä maksuluokalla, mikäli asiakkaalle on myönnetty henkilökohtainen avustaja keskimäärin yli 7 tuntia päivässä ja omaishoidon tarve on vuorokauden aikana vähäistä. Lasten ja nuorten osalta hoidettavan asuessa koulunkäynnin vuoksi arkipäivät poissa kotoa maksetaan alennettua omaishoidon tukea.

7. OMAISHOITAJALLE JÄRJESTETTÄVÄ VAPAA

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. (29.6.2016/511)

Hoidon sitovuus on ratkaiseva tekijä lakisääteistä vapaapäiväoikeutta arvioitaessa. Ennaltaehkäisevää omaishoidon tukea saavat hoitajat ovat oikeutettuja kahteen vapaapäivään kuukaudessa. Muissa tukiluokissa vapaapäiväoikeus on kolme päivää kuukaudessa, mikäli kotihoitopäiviä kuukaudessa on vähintään 15. Kotihoitopäivien ollessa alle 15 päivää kuukaudessa, vapaapäiväoikeus on kaksi vapaapäivää kuukautta kohden. Lasten ja nuorten osalta hoidettavan henkilön asuessa koulunkäynnin vuoksi arkipäivät poissa kotoa, myönnetään hoitajalle kaksi vapaapäivää kuukautta kohden. Vapaata ei kerry ajalta, jolta ei makseta hoitopalkkiota.

Omaishoitajan vapaa pyritään järjestämään suunnitelmallisesti ottaen huomioon erityisesti omaishoitajan yksilölliset toivomukset. Vapaan aikainen hoito pyritään lähtökohteisesti järjestämään avohuollon palveluna. Laitosmuotoista sijaishoitoa käytetään vain, kuin vapaan järjestäminen ei hoidettavan tarpeiden takia ole muutoin käytännössä mahdollista. Omaishoitajan vapaapäivien osalta peritään asiakasmaksuna lakiin perustuva omavastuuosuus.

Vapaapäiväoikeutta voidaan käyttää seuraavilla tavoilla:

- lyhytaikaisena perhehoitona
 - sijaisomaishoitona
 - omaishoidon palvelusetelillä
 - Eksoten päivätoimintana
 - Eksoten lyhytaikaisena hoitona
- sekä
- omaishoidon tukitiimin sijaistustoimintana äkillisissä ja/tai lyhytaikaisissa sijaistustarpeissa
 - perustellusta syystä voidaan käyttää maksusitoumusta Eksoten hyväksymissä yksityisissä palveluntuottajien hoitopaikoissa.

7.1 Lyhytaikainen perhehoito

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen oman kotinsa ulkopuolella yksityiskodissa. Perhehoito voidaan järjestää myös hoidettavan kotona. Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus perheenomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalista kehitystään. Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa kodissaan perhehoitoa. Eksoten ja perhehoitajan välillä tehdään toimeksiantosopimus. Sopimuksessa sovitaan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrästä ja perusteista. (Perhehoitolaki 263/2015).

7.2. Sijaisomaishoito

Sijaisomaishoitajana voi toimia hoidettavan omainen tai muu läheinen henkilö. Sijaisomaishoitajana toimitaan samoin edellytyksin kuin omaishoitajanakin. Eksote tekee sijaisomaishoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen. Sijaisjärjestely edellyttää hoitajan ja hoidettavan suostumusta. Sijaisjärjestelyn tulee olla hoidettavan henkilön edun mukaista.

Sijaisomaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään. Sijaisomaishoitajalle maksettava hoitopalkkio ja kustannusten korvaus ei ole sidottu omaishoitajan saamiin palkkioihin, vaan niistä sovitaan erikseen sijaisomaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa. Eläke- ja tapaturmavakuutusturvan osalta sijaisomaishoitaja on vastaavassa asemassa kuin omaishoitaja omaishoitolain 10 §:n mukaisesti.

7.3 Omaishoidon palveluseteli

Omaishoitaja voi valita omaishoidon lakisääteisten vapaapäivien käyttötavaksi palvelusetelin. Palvelusetelillä ostettu palvelu on tarkoitettu tukemaan omaishoitajan jaksamista hänelle tehdyn palvelusuunnitelman mukaisesti. Palvelu voi olla: kuntoutusta, koti-työpalvelua hoidettavan kotona; kuten siivousta, kodin ja pihan turvallisuuden ylläpitämistä, hoidettavan avustamista päivittäisissä toiminnoissa, terveyden- ja sairaanhoidollisia toimenpiteitä tai lyhytaikaista ympärivuorokautista hoitoa.

Vapaan järjestämiseen omaishoitajille lähetetään vapaapäiväoikeus/saldotiliote kuukausittain. Vapaapäiväoikeus/saldotiliotteelta näkyy käytettävissä oleva vapaapäiväoikeus Eksoten hoitoon tai palvelusetelin saldo käytettäväksi yksityiseen hoitoon.

Vapaapäiväoikeus Eksoten hoitoon tai palvelusetelin saldo käytettäväksi yksityiseen hoitoon tammi-lokakuulta on voimassa kuluvan vuoden loppuun, marras-joulukuun seuraavan vuoden helmikuun loppuun. Palvelusetelin saldo on voimassa omaishoitosopimuksen päättymiseen asti. Vapaapäiväoikeutta/saldoa suositellaan käytettäväksi säännöllisesti vuoden aikana.

7.3.1 Vapaapäiväoikeus Eksoten hoitoon

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajalta perittävän tilapäishoidon maksu määräytyy sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 b §:n mukaisesti. Hoitovuorokaudella tarkoitetaan tässä saapumisajasta seuraavaa 24 tunnin jaksoa. Tällöin kyse on palveluista, joita Eksote järjestää hoidettavalle omaishoitajan vapaapäivän ajaksi ja jotka korvaavat omaishoitajan antamaa hoitoa ja huolenpitoa.

Lyhytaikaisessa hoidossa yksi vapaapäiväoikeus oikeuttaa yhden vuorokauden mittaiseen vapaaseen tai kunnallisessa päivätoiminnassa kahteen päivätoimintapäivään. Alle 18-vuotiailta ei peritä omavastuuosuutta.

7.3.2 Palvelusetelin saldo yksityiseen hoitoon

Yksityisten ja kolmannen sektorin palvelut järjestetään omaishoidon palvelusetelillä. Palveluseteli on yksi vaihtoehto omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien järjestämiseen. Palvelusetelillä palvelua tuottavien yritysten tulee olla hyväksytyjä palveluseteliyrittäjäksi ja täyttää niille asetetut kriteerit. Ympäri vuorokautisessa hoidossa ateriat sisältyvät palvelusetelin arvoon. Hoitovuorokaudella tarkoitetaan saapumisajasta seuraavaa 24 tunnin jaksoa.

Mikäli omaishoitoperhe ei koe tarvetta tai ei halua hoidettavalle Eksoten järjestämään ympärivuorokautista hoitoa tai päivätoimintaa, se voi halutessaan valita tämän palvelusetelillä tuotettavan yksityisen hoidon. Mikäli palvelun hinta on suurempi kuin palvelusetelin ja omavastuuosuuden arvo, perheellä on mahdollisuus:

- käyttää niin paljon palvelusetelin saldoa, että hoidon hinta saadaan katetuksi
- maksaa yksityisen palveluntuottajan hinnan ja palvelusetelin arvon välinen erotus itse

Tämä järjestely perustuu aina omaishoitoperheen omaan harkintaan ja valintaan.

7.4 Eksoten hoitoapu

Omaishoidon vapaan järjestämiseen voi saada apua tilapäisesti Eksoten resurssien mukaan myös omaishoidon tukitiimin lähihoitajilta. Omaishoitaja voi käyttää tähän palveluun vapaapäiväoikeuttaan. Yhdellä vapaapäiväoikeudella saa kaksi alle kuuden tunnin hoitopäivää tai yhden 6–8 tuntia kestävä hoitopäivän. Palvelusta peritään omavastuu.

7.5 Maksusitoumus (alle 18-vuotiaille)

Alle 18-vuotiaille voidaan tehdä maksusitoumus yksityiselle palveluntuottajalle lakisääteisten omaishoidon vapaiden järjestämiseksi.

8. MUU TILAPÄINEN HOITOAPU

Omaishoitajat voivat lakisääteisen vapaan lisäksi saada tarvittaessa resurssien mukaan tilapäistä hoitoapua Eksoten lyhytaikaista hoitoa tuottavissa yksiköissä tai perhehoidossa. Tilapäisestä hoitoavusta peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

annetun asetuksen (912/1992) 3 §:n nojalla tilapäisen kotihoidon asiakasmaksu.

9. OMAISHOIDON HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMAN (OMAISHOIDON TUEN SUUNNITELMAN) PÄIVITTÄMINEN

Omaishoidon hoito- ja palvelusuunnitelma (omaishoidon tuen suunnitelma) päivitetään vähintään kahden vuoden välein ja tarvittaessa asiakkaan, omaisen tai sosiaali- ja terveydenhuollon henkilön pyynnöstä. Omaishoitosopimuksen jatkuminen edellyttää hoito ja palvelusuunnitelman päivittämistä. Päivittäminen tehdään ensisijaisesti hoidettavan kotona, perustellusta syystä päivitys voidaan tehdä myös muussa sovitussa paikassa. Muutokset hoitopalkkion tukiluokassa tulevat voimaan yhteydenotosta/vireillepanosta aikaisintaan seuraavan kalenterikuukauden alusta.

10. OMAISHOITOSOPIMUKSEN IRTISANOMINEN, PURKAMINEN JA HOIDON KESKEYTYMINEN

Eksote voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden ja omaishoitaja irtisanomista seuraavan yhden kuukauden kuluttua. Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden, sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi. Jos omaishoito hoidettavan terveydentilasta tai hoitajasta johtuvasta syystä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua hoidon keskeytymisestä.

Mikäli hoidettavan kotikunta muuttuu Eksoten ulkopuolelle, omaishoidon tuen maksaminen päättyy muuttopäivään.

10.1 Oleskelu ulkomailla

Omaishoidon tukea voidaan maksaa enintään kolmen kuukauden ajalta omaishoitajalle, joka matkustaa hoidettavan kanssa ulkomaille. Jos ulkomailla oleskelu jatkuu yli kolme kuukautta, omaishoidon sopimus irtisanoaan. Omaishoitajalla on ilmoitusvelvollisuus ennen matkan alkamista ja sieltä palattuaan.